



STORTINGET

Dokument 14

(2023–2024)

Årsrapport til Stortinget
fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag

Årsrapport for 2023 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag

Til Stortinget

1. Innledning

I henhold til St.prp. nr. 12 (2008–2009) og Innst. S. nr. 107 (2008–2009) skal Stortingets utvalg for rettferdsvederlag orientere Stortinget om sitt arbeid gjennom en årsrapport.

Rettferdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning. Etter denne ordningen kan enkeltpersoner søke om en skjønnsmessig kompensasjon fra staten når vedkommende har kommet særlig uheldig ut og er påført skade eller ulempe som ikke dekkes etter alminnelige erstatningsregler eller gjennom trygde-, forsikrings- eller erstatningsordninger. Ordningen er basert på sedvane. Sakene avgjøres av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag. Statens sivilrettsforvaltning er tillagt oppgaven som sekretariat for utvalget.

Den alminnelige rettferdsvederlagsordningen er nærmere beskrevet i St.prp. nr. 72 (1998–1999), Innst. S. nr. 4 (1999–2000), St.prp. nr. 65 (2006–2007) og Innst. S. nr. 262 (2006–2007). Stortinget har i tillegg vedtatt særordninger for krigsbarn (avsluttet), romanifolk/tatere og eldre utdanningskadelidende samer og kvener, se St.meld. nr. 44 (2003–2004) og Innst. S. nr. 152 (2004–2005). Stortinget har videre vedtatt en særordning for barn som var i barnehjem mv. i perioden frem til 1. januar 1980, se St.meld. nr. 24 (2004–2005) og Innst. S. nr. 217 (2004–2005).

2. Orientering om arbeidet

2.1 Utvalgets sammensetning

Utvalgets sammensetning var slik i 2023:
Førstelagmann Arild O. Eidesen, leder
Sorenskriver Kari Johanne Bjørnøy, nestleder
Stortingsrepresentant Lise Christoffersen (A)
Stortingsrepresentant Ingunn Foss (H)

Personlig vara for L. Christoffersen:
Stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen (Sp)

Personlig vara for I. Foss:
Stortingsrepresentant Bård Hoksrud (Frp)

Utvalget har funksjonstid til 31. desember 2025.

2.2 Virksomheten i 2023

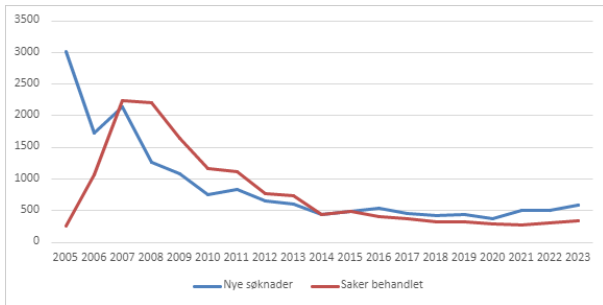
Utvalget har avholdt ni møter, hvorav to med dobbel saksmengde.

Totalt ble det mottatt 584 søknader om rettferdsvederlag i 2023, mot 510 søknader i 2022. Det vises til punkt 3.1.

Utvalget avgjorde 340 saker i 2023, mot 311 saker i 2022. Det vises til punkt 3.2.

Utvalget har også i 2023 avgjort de saker som er forelagt utvalget for avgjørelse. Se også punkt 3.7, særlig andre avsnitt.

Figur 2.1 Søknader mottatt og behandlet av utvalget i perioden 2005–2023



Se note 3, punkt 1 tredje avsnitt og punkt 4.

2.3 Arbeidsform

Saksbehandlingen er fra august 2022 heldigitalisert, også mellom sekretariatet og utvalget. Dette innebærer at utvalget leser sakene, og i tillegg legger inn utvalgets avgjørelse og begrunnelse, i en digital møteportal. Dette bidrar til en sikrere og mer effektiv saksavvikling.

Utvalget avholder fortsatt fysiske møter for å avgjøre sakene.

2.4 Enkelt saker fremlagt for Stortinget

Utvalget fremla ikke enkelt saker for Stortinget til avgjørelse i 2023.

2.5 Samarbeidet mellom utvalget og forberedende instanser

Samarbeidet mellom utvalget og forberedende instanser er godt. Utvalget mottar gjennomarbeidede saksfremlegg, og i etterkant av utvalgets møter holdes oppsummeringsmøter der utvalgsledelsen, Statens sivilrettsforvaltning, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Utdanningsdirektoratet deltar. Møtene bidrar til god informasjonsutveksling, best mulig saksavvikling og størst mulig grad av likebehandling.

3. Resultater

3.1 Nye søknader

Det ble mottatt 584 søknader i 2023, mot 510 søknader i 2022. Dette er en økning på 14 pst. I perioden 2020–2023 har det vært en økning i nye søknader på 58 pst.

I 2023 ble det mottatt 573 søknader etter den alminnelige rettferdsvederlagsordningen, som er det høy-

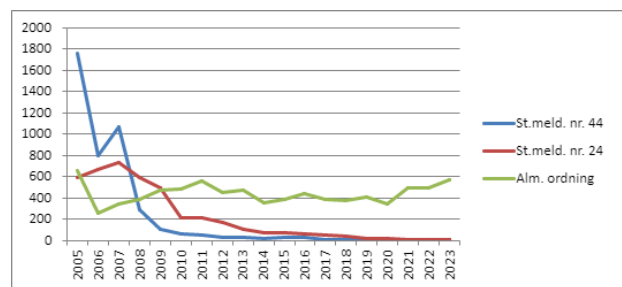
este antallet siden 2005. Antall søknader etter særordningene¹ har over tid vært nedadgående og utgjorde i 2023 kun 11 saker, eller 2 pst.

Tabell 3.1 viser hvordan søknadene fordeler seg på de ulike ordningene de siste fem årene, mens figur 3.1 viser hvordan søknadene fordeler seg på de ulike ordningene i perioden 2005–2023.

Tabell 3.1 Saker mottatt, fordelt på rettferdsvederlagsordning

	2023	2022	2021	2020	2019
St. meld. nr. 44	6	7	5	11	7
St. meld. nr. 24	5	9	11	17	21
Alm. ordning	573	494	491	342	405
Totalt	584	510	507	370	433

Figur 3.1 Søknader mottatt fordelt på de ulike rettferdsvederlagsordningene for perioden 2005–2023²

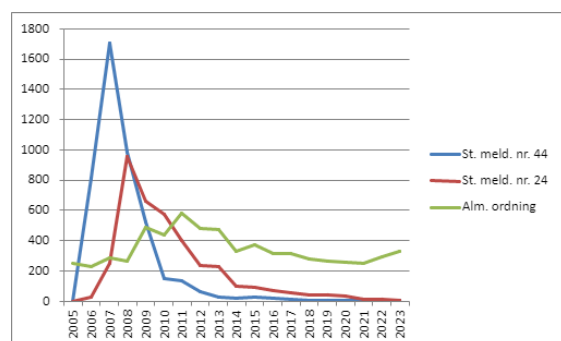


3.2 Behandlede saker

Utvalget avgjorde 340 saker i 2023. Dette er en økning på 9 pst. fra 2022.

Figur 3.2 viser utviklingen i saksmengden som utvalget har behandlet i perioden 2005–2023. Oversikt over hvordan de behandlede sakene fordeler seg på rettferdsvederlagsordningene fremgår av tabell 3.2.

Figur 3.2 Saker behandlet i utvalget i perioden 2005–2023³



1. Disse er nærmere beskrevet innledningsvis.

2. St.meld. nr. 44 (2003–2004) omfatter krigsbarn, romanifolk/tatere, samer og kvener.

3. I perioden 2006–2013 var det flere utvalg i arbeid som følge av arbeid med særordninger omtalt i pkt. 1. Utvalg 2 var virksomt fra 2006 t.o.m. 2013, mens utvalg 3 var i arbeid fra mars 2008 t.o.m. februar 2011. Søknader i medhold av særordningene har avtatt betraktelig, og fra 2014 har det vært ett utvalg.

Tabell 3.2 Behandlede saker fordelt på rettferdsvederlagsordning

	2023	2022	2021	2020	2019
St.meld. nr. 44	4	7	5	4	7
St.meld. nr. 24	8	11	15	36	45
Alm. ordning	328	293	252	257	268
Totalt UR-beh.	340	311	272	297	320
Avvist av SRF	106	66	98	78	94
Tot. UR + SRF	446	377	370	375	414

I alt ble det avgjort 446 saker i 2023. 340 av disse ble avgjort av utvalget. De fleste søknadsgrunnlag gjaldt svikt i barneverntjenesten og mangler ved skolegang. De resterende 106 sakene ble avvist fra realitetsbehandling av Statens sivilrettsforvaltning, jf. opplysninger nedenfor.

3.3 Avvisninger

Statens sivilrettsforvaltning har fullmakt til å avvise saker som av ulike årsaker ikke anses omfattet av rettferdsvederlagsordningen, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999), jf. Innst. S. nr. 4 (1999–2000). Med hjemmel i denne fullmakten ble det i 2023 avvist 106 søknader fra behandling i utvalget. De fleste av disse ble avvist fordi forholdet ennå ikke er foreldet.

Det er ikke klageadgang til Stortinget over utvalgets vedtak, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999), jf. Innst. S. nr. 4 (1999–2000). Utvalgsbehandling av omgjøringsbegjæringer forutsetter at det fremlegges nye opplysninger som kan være av betydning for resultatet i saken. Statens sivilrettsforvaltning har fullmakt til å avvise omgjøringsbegjæringer hvor dette ikke er tilfelle. I 2023 ble åtte omgjøringsbegjæringer avvist med hjemmel i denne fullmakten.

3.4 Sakenes utfall

Det ble innvilget rettferdsvederlag i 57 pst. av saker som ble avgjort av utvalget i 2023. Dette er på samme nivå som de senere årene, med unntak av 2021, da andelen innvilgelser var noe høyere, jf. tabell 3.3.

Tabell 3.3 Andel innvilgede saker

	2023	2022	2021	2020	2019
Andel innvilgede saker	57 %	59 %	65 %	57 %	55 %

3.5 Utbetalt vederlag

Det ble i 2023 utbetalt 29,5 mill. kroner i rettferdsvederlag fra staten, som er på samme nivå som fjoråret.

Tabell 3.4 viser utvikling i utbetalinger de fem siste årene.

Tabell 3.4 Utbetalinger

	2023	2022	2021	2020	2019
Utbetalinger (mill. kr)	29,5	29,1	25,6	25,2	21,7

3.6 Saker under behandling

Per 31. desember 2023 var totalt 944 saker under behandling.⁴ Dette er en økning på over hundre saker fra forrige årsskifte. Disse sakene er hovedsakelig under utredning i én eller flere faginstanser.

Tabell 3.5 viser utviklingen i saker under behandling (restanser) de fem siste årene.

Tabell 3.5 Saker under behandling

	2023	2022	2021	2020	2019
Antall saker	944	830	689	595	582

3.7 Saksbehandlingstid

Den totale gjennomsnittlige behandlingstiden for søknader som leder til vedtak i utvalget, var 22,8 måneder i 2023. Dette er en marginal reduksjon fra 2021 og 2022, da den var henholdsvis 23 og 23,7 måneder.

Utvalget behandler sakene fortløpende i underkant av to måneder etter at de er ferdigstilt av sekretariatet.

Når en sak utredes i faginstanser, er målsettingen at saksbehandlingstiden i faginstansen ikke skal overskride 12 måneder. Nedenfor omtales utviklingen i de mest sentrale faginstansene.

Utdanningsdirektoratet har redusert sin gjennomsnittlige saksbehandlingstid fra 14,5 måneder i 2022 til 11 måneder i 2023.

I Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden økt fra 16,7 til 18,8 måneder. Bufdir opplyser at dette har sammenheng med at de nyere sakene har mer omfattende dokumentasjon på grunn av at søkerne gjennomgående er yngre enn før, og at de ofte har flere påstander som skal behandles. Bufdir påpeker også at de i 2023 har blitt noe nedbemannet, og hatt noe langtidsfravær som har påvirket behandlingstiden.

I Helsedirektoratet var gjennomsnittlig saksbehandlingstid om lag 28 måneder i 2023, mot 23 måneder i 2022. Direktoratet forklarer økningen med at de

4. Restansetallet for de ulike årene gir et øyeblikksbilde av hva restansen er ved årsskiftet. Det er noe usikkerhet knyttet til restansetallene for 2022 og 2023, grunnet overgang til nytt saksbehandlingssystem i 2022. Statens sivilrettsforvaltning jobber med å få på plass en bedre statistikk-løsning for blant annet telling av restanser.

mistet en del ressurser første halvår 2023, samtidig som de har håndtert flere komplekse saker som har vært spesielt ressurskrevende å behandle. Siste halvår fikk de imidlertid en ressurstilførsel slik at de totalt sett utredet flere saker sammenlignet med i 2022.

4. Forventet utvikling 2024

Det har i de senere år vært en betydelig økning i antall søknader. Økningen antas å ha sammenheng med ulike tiltak som ble iverksatt av Statens sivilrettsforvaltning for å gjøre ordningen mer kjent, jf. Stortingsvedtak 111 (2020–2021) av 26. november 2020. De siste tiltakene ble iverksatt høsten 2022, da det ble sendt ut informasjonsmateriell til landets førti største fengsler og alle landets helseforetak med underliggende behandlingssteder, særlig innenfor rus og psykiatri. Tiltaket har sannsynligvis bidratt til økt kunnskap om ordningen i de omtalte gruppene. Dette gjelder spesielt innsatte i fengsler, noe som gjenspeiles i en merkbar

økning i henvendelser og søknader fra denne gruppen. Tiltakene forventes å kunne føre til ytterligere økning av søknader fremover.

Statens sivilrettsforvaltning gjennomførte i 2022 en prosesskartlegging i samarbeid med faginstanser og ledelsen av rettferdsvederlagsutvalget. Det ble utarbeidet en tverrfaglig tiltaksplan for å fremme en mer effektiv saksflyt og bremse den negative utviklingen i saksbehandlingstid og restanser. Denne har vært fulgt opp med regelmessige møter mellom Statens sivilrettsforvaltning og faginstansene i 2023, og fortsetter også i 2024. At den totale behandlingstiden har gått noe ned til tross for økningen av nye søknader, tilskrives i stor grad dette arbeidet. For at denne utviklingen skal fortsette, er det i tillegg en forutsetning at det fremover vil være samsvar mellom saksinngang og nødvendige ressurser i alle ledd.

Det gode samarbeidet mellom faginstanser, sekretariat og utvalget vil bli videreført i 2024.

Oslo, 29. februar 2024

Arild O. Eidesen

leder av utvalget